## مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تربت حیدریه

# فرم طرح دوره

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| **نام درس: مبانی اپیدمیولوژی**<br>**تعداد واحد: ۲ نظری** | **رشته تحصیلی: بهداشت عمومی** | **مقطع تحصیلی دانشجویان: کارشناسی پیوسته** | **محل برگزاری: ساختمان کلاس‌ها** | **مدرس: دکتر محمد قربانی** | **نیمسال دوم تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۱** |

**هدف کلی درس: اپیدمیولوژی یکی از از دروس پایه بهداشت عمومی است که آشنایی با آن جهت درک کلیه فعالیت های بهداشت از قبیل مبارزه با بیماری های واگیر و غیر واگیر و خدمات بهداشتی و غیره ضرورت دارد.**

**شرح درس: با توجه به وظایف حرفه ای دانش آموختگان در اجرای برنامه های کنترل و مراقبت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و شرکت در برنامه های مربوط به کنترل بیماری ها در شرایط عادی و اضطراری و کمک به چگونگی ارتقای سلامت طرح این درس به شرح زیر تدوین و ارائه گردیده است.**

| شماره جلسه | تاریخ جلسه | اهداف میانی (رئوس مطالب) | اهداف ویژه (بر اساس سه حیطه اهداف آموزشی: شناختی، عاطفی، روان حرکتی) | حیطه اهداف | روش یاددهی* یادگیری | مواد و وسایل آموزشی | زمان جلسه | تکالیف و وظایف دانشجو | نحوه**ارزشیابی |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| ۱ | | آشنایی دانشجویان با کلیات اپیدمیولوژی | دانشجو بتواند<br>حیطه شناختی:<br>۱- جایگاه اپیدمیولوژی را در بین علوم پزشکی شرح دهد.<br>۲- تعاریف و اهداف اپیدمیولوژی را بیان کند.<br>۳- کاربردهای اپیدمیولوژی را توضیح دهد.<br>۴- دامنه اپیدمیولوژی و ارتباط آن با سایر علوم را بداند.<br>حیطه عاطفی:<br>۱- با انگیزه در حین تدریس به درس گوش کند.<br>۲- در مباحث مطرح شده مشارکت داشته باشد. | شناختی<br>عاطفی | سخنرانی، پرسش و پاسخ، بحث گروهی | وایت برد، ماژیک، ویدئو پروژکتور، کتاب، مقاله، نرم‌افزار power point | ۱۲۰ | پرسش و پاسخ در انتهای کلاس، آمادگی برای جلسه آینده | آزمون‌های آغازین |

)روش یاددهی – یادگیری می‌تواند شامل: سخنرانی، مباحثه‌ای – گروهی کوچک، نمایشی – حل مسئله – پرسش و پاسخ – گردش علمی، آزمایشی

**آزمون‌ها بر اساس اهداف می‌توانند به صورت آزمون ورودی (آگاهی از سطح آمادگی دانشجویان) مرحله‌ای یا تکوینی (در فرایند تدریس با هدف شناسایی قوت و ضعف دانشجویان) و آزمون پایانی یا تراکمی (پایان یک دوره یا مقطع آموزشی با هدف قضاوت در مورد تسلط دانشجویان) برگزار گردد.

| | | | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| ۲ | | اپیدمیولوژی و پیشگیری | دانشجو بتواند<br>حیطه شناختی:<br>۱- تعریف پیشگیری را شرح دهد.<br>۲- سطوح پیشگیری را با مثال توضیح دهد.<br>۳- نقش پیشگیری را در اپیدمیولوژی شرح دهد.<br>حیطه عاطفی:<br>۱- با انگیزه به حل مسائل بپردازد.<br>۲- با تمرکز حواس در طول کلاس مسائل را پیگیری کند. | شناختی<br>عاطفی | سخنرانی، پرسش و پاسخ، بحث گروهی، گروه کوچک، حل مسئله | وایت برد، ماژیک، ویدئو پروژکتور، کتاب، انیمیشن، نرم‌افزار power point | ۱۲۰ | پرسش و پاسخ در انتهای کلاس، Quiz در جلسه آینده | تکوینی |
| ۳ | | آشنایی با واژه‌ها و اصطلاحات متداول در اپیدمیولوژی | دانشجو بتواند<br>حیطه شناختی:<br>۱- واژه‌های مربوط به سیر طبیعی بیماری‌ها و انواع بیماری‌ها (سلامت، بیماری، بیماری بالینی، بیماری تحت بالینی و مزمن، عفونت بیمارستانی، عفونت فرصت‌طلب، بیماری ناشی از دخالت پزشک)<br>۲- واژه‌های مربوط به وضعیت انتشار بیماری در جامعه (آندمیک، هولو آندمیک، هایپر آندمیک، تک‌گیر، اپیدمیک، طغیان، عالم‌گیر، بیماری خارجی، کنترل، حذف، ریشه‌کنی، ایمنی جمعی)<br>۳- واژه‌های مربوط به مبارزه بیماری‌های واگیردار (روابط متقابل عامل بیماری‌زا و انگل، زنجیره عفونت، عامل عفونی، بیماری مسری، بیماری قابل واگیر، انتقال عوامل بیماری‌زا، آلودگی، آلایندگی، آلودگی انگلی، میزبان، حساس، مخزن، منبع، جداسازی، قرنطینه، بیماری‌های مشترک انسان و حیوان) را تشریح کند.<br>حیطه عاطفی:<br>۱- در هنگام تدریس به درس توجه داشته و با دقت گوش دهد. | شناختی<br>عاطفی | سخنرانی، پرسش و پاسخ، بحث گروهی | وایت برد، ماژیک، ویدئو پروژکتور، کتاب، مقاله، نرم‌افزار power point | ۱۲۰ | پرسش و پاسخ در انتهای کلاس، ارائه کلاسی | تکوینی |

| | | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | ۲- در مباحث مطرح شده مشارکت داشته باشد. | | | | | | |
| ۴ | | آشنایی با مفهوم اکولوژی و نقش آن در اپیدمیولوژی و سلامت، مفهوم علیت و فاکتورهای مرتبط با علیت | دانشجو بتواند<br>حیطه شناختی:<br>۱- مبانی بیماری‌زایی (عامل بیماری‌زا، محیط و میزبان) را بداند.<br>۲- عوامل داخلی (سن، جنس، قومیت و نژاد و ...) مؤثر بر سلامت را توصیف کند.<br>۳- عوامل خارجی (محیط زیستی، فیزیکی، اجتماعی و ...) مؤثر بر سلامت را توضیح دهد.<br>۴- مفهوم علیت را بداند.<br>۵- فاکتورهای علیت را توضیح دهد.<br>حیطه عاطفی:<br>۱- در هنگام تدریس به درس توجه داشته و با دقت گوش دهد.<br>۲- در مباحث مطرح شده مشارکت داشته باشد. | شناختی عاطفی | سخنرانی، پرسش و پاسخ، بحث گروهی | وایت برد، ماژیک، ویدئو پروژکتور، کتاب، مقاله، نرم‌افزار power point | ۱۲۰ | پرسش و پاسخ در انتهای کلاس، ارائه پروژه | تکوینی |
| ۵ | | آشنایی با مدل‌های اپیدمیولوژیک و کاربرد آن‌ها در پیشگیری | دانشجو بتواند<br>حیطه شناختی:<br>۱- هدف از ایجاد مدل‌های اپیدمیولوژیک را بداند.<br>۲- انواع مدل‌های اکولوژیک در ارتباط با علیت بیماری‌ها را نام ببرد.<br>۳- با مدل مثلث اپیدمیولوژیک علت بیماری‌ها را توجیه کند.<br>۴- نحوه کاربرد مدل چرخ را بداند.<br>۵- شبکه علیت و کاربرد آن را بشناسد.<br>۶- مدل اعتقاد به سلامتی و کاربرد آن در ارتقاء سلامت را تشریح کند.<br>۷- برای یک بیماری مزمن و یک بیماری تک عاملی مدل مناسب مربوطه را ترسیم کند.<br>حیطه عاطفی:<br>۱- در هنگام تدریس به درس توجه داشته و با دقت گوش دهد. | شناختی عاطفی | سخنرانی، پرسش و پاسخ، بحث گروهی | وایت برد، ماژیک، ویدئو پروژکتور، کتاب، مقاله، نرم‌افزار power point | ۱۲۰ | پرسش و پاسخ در انتهای کلاس | تکوینی یا تشخیصی |

| | | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | ۲- در مباحث مطرح شده مشارکت داشته باشد. | | | | | | |
| ۶ | | مطالعات توصیفی در اپیدمیولوژی | دانشجو بتواند<br>حیطه شناختی:<br>۱- متغیرهای مورد بررسی در مطالعه توصیفی را برشمرد.<br>۲- اپیدمیولوژی شخص، زمان و مکان را بیان کند و نقش آن‌ها را در بیماری‌ها توضیح دهد.<br>۳- انواع مطالعات توصیفی را نام ببرد.<br>۴- تفاوت انواع مطالعات توصیفی را شرح دهد.<br>حیطه عاطفی:<br>۱- با انگیزه به حل مسائل بپردازد.<br>۲- با تمرکز حواس در طول کلاس مسائل را پیگیری کند. | شناختی<br>عاطفی | سخنرانی، پرسش و پاسخ، بحث گروهی | وایت برد، ماژیک، ویدئو پروژکتور، کتاب، مقاله، نرم‌افزار power point | ۱۲۰ | پرسش و پاسخ در انتهای کلاس | تکوینی یا تشخیصی |
| ۷ | | آشنایی با مطالعات تحلیلی (مطالعات مقطعی و مورد شاهدی) | دانشجو بتواند<br>حیطه شناختی:<br>۱- با دسته‌بندی مطالعات تحلیلی آشنا گردد.<br>۲- طراحی کلی مطالعات مقطعی را بداند.<br>۳- طراحی کلی مطالعات مورد شاهدی را انجام دهد.<br>۴- مزایا و معایب مطالعات مورد شاهدی را بیان کند.<br>حیطه عاطفی:<br>۱- در هنگام تدریس به درس توجه داشته و با دقت گوش دهد.<br>۲- در مباحث مطرح شده مشارکت داشته باشد. | شناختی<br>عاطفی | سخنرانی، پرسش و پاسخ، بحث گروهی | وایت برد، ماژیک، ویدئو پروژکتور، کتاب، مقاله، نرم‌افزار power point | ۱۲۰ | پرسش و پاسخ در انتهای کلاس، ارائه پروژه | تکوینی یا تشخیصی |
| ۸ | | آشنایی با مطالعات تحلیلی (مطالعات هم‌گروهی) | دانشجو بتواند<br>حیطه شناختی:<br>۱- طراحی کلی مطالعات هم‌گروهی را بداند.<br>۲- انواع مطالعات هم‌گروهی را بشناسد.<br>۳- مزایا و معایب انواع مطالعات هم‌گروهی را بیان کند. | شناختی<br>عاطفی | سخنرانی، پرسش و پاسخ، بحث گروهی | وایت برد، ماژیک، ویدئو پروژکتور، کتاب، مقاله، نرم‌افزار power point | ۱۲۰ | پرسش و پاسخ در انتهای کلاس | تکوینی، آزمون پایانی |

| | | | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | حیطه عاطفی:<br>۱- در هنگام تدریس به درس توجه داشته و با دقت گوش دهد.<br>۲- در مباحث مطرح شده مشارکت داشته باشد. | | | | | | | |
| ۹ | | آشنایی با مطالعات تجربی | دانشجو بتواند<br>حیطه شناختی:<br>۱- انواع مطالعات تجربی را بشناسد.<br>۲- طراحی کلی مطالعات تجربی را بیان کند.<br>۳- کاربرد مطالعات کار آزمایی بالینی را بداند.<br>حیطه عاطفی:<br>۱- در هنگام تدریس به درس توجه داشته و با دقت گوش دهد.<br>۲- در مباحث مطرح شده مشارکت داشته باشد. | | | | | | |
| ۱۰ | | آشنایی با شاخص‌های ابتلا | دانشجو بتواند<br>حیطه شناختی:<br>۱- اهمیت اندازه‌گیری و تهیه شاخص‌ها را بیان کند.<br>۲- انواع شاخص‌های ابتلا (بروز و شیوع) را بیان کند.<br>۳- تفاوت بین میزان بروز و شیوع را شرح دهد.<br>۴- نقاط قوت و ضعف شاخص‌ها را بیان کند.<br>۵- طریقه محاسبه و کاربرد این شاخص‌ها را بداند.<br>حیطه عاطفی:<br>۱- در هنگام تدریس به درس توجه داشته و با دقت گوش دهد.<br>۲- در مباحث مطرح شده مشارکت داشته باشد. | شناختی<br>عاطفی | سخنرانی، پرسش و پاسخ، بحث گروهی | وایت برد، ماژیک، ویدئو پروژکتور، کتاب، مقاله، نرم‌افزار power point | ۱۲۰ | پرسش و پاسخ در انتهای کلاس | تکوینی یا تشخیصی |
| ۱۱ | | آشنایی با شاخص‌های میرایی | دانشجو بتواند<br>حیطه شناختی:<br>۱- انواع شاخص‌های میرایی و تفاوت آن‌ها را بداند. | شناختی<br>عاطفی | سخنرانی، پرسش و پاسخ، بحث گروهی | وایت برد، ماژیک، ویدئو پروژکتور، کتاب، مقاله، نرم‌افزار power | ۱۲۰ | پرسش و پاسخ در انتهای کلاس | تکوینی یا تشخیصی |

| | | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | ۲- انواع شاخص‌های ابتلا و تفاوت‌های آن‌ها را بداند.<br>۳- طریقه محاسبه و کاربرد این شاخص‌ها را بداند.<br>حیطه عاطفی:<br>۱- در هنگام تدریس به درس توجه داشته و با دقت گوش دهد.<br>۲- در مباحث مطرح شده مشارکت داشته باشد. | | | point | | | |
| ۱۲ | آشنایی با مفهوم غربالگری | دانشجو بتواند<br>حیطه شناختی:<br>۱- با مفهوم غربالگری آشنا گردد.<br>۲- پدیده کوه یخ را در مورد بیماری‌ها بشناسد.<br>۳- ضوابط یک برنامه غربالگری را بداند.<br>۴- مفاهیم حساسیت، ویژگی، ارزش اخباری مثبت و منفی را بداند.<br>۵- مفهوم پایایی یا قابلیت اطمینان در آزمون غربالگری را بداند.<br>۶- بیماری‌های مهم شمول طرح غربالگری در کشور را نام ببرد.<br>حیطه عاطفی:<br>۱- در هنگام تدریس به درس توجه داشته و با دقت گوش دهد.<br>۲- در مباحث مطرح شده مشارکت داشته باشد. | شناختی<br>عاطفی | سخنرانی، پرسش و پاسخ، بحث گروهی | وایت برد، ماژیک، ویدئو پروژکتور، کتاب، مقاله، نرم‌افزار power point | ۱۲۰ | پرسش و پاسخ در انتهای کلاس | تکوینی یا تشخیصی |
| ۱۳ | بررسی همه‌گیری‌ها | دانشجو بتواند<br>حیطه شناختی:<br>۱- دلایل همه‌گیری‌ها را بیان کند.<br>۲- مراحل بررسی همه‌گیری را شرح دهد.<br>حیطه عاطفی:<br>۱- در هنگام تدریس به درس توجه داشته و با دقت گوش دهد.<br>۲- در مباحث مطرح شده مشارکت داشته باشد. | شناختی<br>عاطفی | سخنرانی، پرسش و پاسخ، بحث گروهی | وایت برد، ماژیک، ویدئو پروژکتور، کتاب، مقاله، نرم‌افزار power point | ۱۲۰ | پرسش و پاسخ در انتهای کلاس | تکوینی یا تشخیصی |

# مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تربت حیدریه

| | | | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| ۱۴ | | آشنایی با اپیدمیولوژی بیماری‌های واگیر در ایران | دانشجو بتواند<br>حیطه شناختی:<br>۱- اپیدمیولوژی بیماری‌های سل، بروسلوز و مالاریا را بشناسد.<br>۲- اپیدمیولوژی بیماری‌های منتقله از راه جنسی را بداند.<br>حیطه عاطفی:<br>۱- در هنگام تدریس به درس توجه داشته و با دقت گوش دهد.<br>۲- در مباحث مطرح شده مشارکت داشته باشد. | شناختی<br>عاطفی | سخنرانی، پرسش و پاسخ، بحث گروهی | وایت برد، ماژیک، ویدئو پروژکتور، کتاب، مقاله، نرم‌افزار power point | ۱۲۰ | پرسش و پاسخ در انتهای کلاس، حل تمرین در منزل | تکوینی یا تشخیصی |
| ۱۵ | | آشنایی با اپیدمیولوژی بیماری‌های غیر واگیر در ایران | دانشجو بتواند<br>حیطه شناختی:<br>۱- بیماری‌های غیر واگیر شایع در ایران را ذکر نماید.<br>۲- جنبه‌های اپیدمیولوژیک بیماری‌های غیر واگیر مزمن (سرطان‌ها، قلبی عروقی، تب روماتیسمی، هپاتیت و سوانح و حوادث) را توضیح دهد.<br>حیطه عاطفی:<br>۱- با صبر و حوصله مسائل مربوطه را حل کند.<br>۲- در مباحث مطرح شده مشارکت داشته باشد. | شناختی<br>عاطفی | سخنرانی، پرسش و پاسخ، بحث گروهی | وایت برد، ماژیک، ویدئو پروژکتور، کتاب، مقاله، نرم‌افزار power point | ۱۲۰ | پرسش و پاسخ در انتهای کلاس، ارائه کلاسی | تکوینی یا تشخیصی |
| ۱۶ | | اپیدمیولوژی مراقبت‌های بهداشتی و درمانی و برنامه‌ریزی مراقبت‌های بهداشتی درمانی | دانشجو بتواند<br>حیطه شناختی:<br>۱- اپیدمیولوژی مراقبت‌های بهداشتی و درمانی را شرح دهد.<br>۲- برنامه‌ها و سیاست‌های بهداشتی کشور را توضیح دهد.<br>حیطه عاطفی:<br>۱- با صبر و حوصله مسائل مربوطه را حل کند.<br>۲- در مباحث مطرح شده مشارکت داشته باشد. | شناختی<br>عاطفی | سخنرانی، پرسش و پاسخ، بحث گروهی | وایت برد، ماژیک، ویدئو پروژکتور، کتاب، مقاله، نرم‌افزار power point | ۱۲۰ | پرسش و پاسخ در انتهای کلاس | تکوینی یا تشخیصی |
| ۱۷ | | جمع‌بندی کلی مطالب و امتحان | دانشجو بتواند | شناختی | حل مسئله | -- | ۱۲۰ | حل مسائل داده | آزمون پایانی |

| | | | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | پایان‌ترم | حیطه شناختی:<br>۱- مطالب ارائه‌شده در طول‌ترم را توضیح جامعی بدهد.<br>۲- مسائل مختلف ارائه‌شده در طول‌ترم را حل نماید.<br>حیطه عاطفی:<br>۱- هدف از ارائه این واحد درسی را به خوبی درک کرده باشد.<br>۲- با اشتیاق و انگیزه در امتحان پایان‌ترم شرکت نماید. | عاطفی | | | | شده | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |

**نحوه ارزشیابی:**

ارزشیابی به صورت کتبی که ۲۰٪ کل نمره با استفاده از کوئیز و ۸۰٪ باقی‌مانده در امتحان پایان‌ترم محاسبه می‌گردد.

**نحوه محاسبه نمره کل:**

آزمون پایان‌ترم ۸۰٪ کل نمره

کوئیز و تکالیف درسی ۲۰٪ کل نمره

## منابع:


**۱- حاتمی حسین، سوری حمید، مبانی و اصول اپیدمیولوژی، کتاب جامع بهداشت عمومی، جلد دوم، آخرین ویرایش**

**۲- عزیزی فریدون، جانقربانی محسن، حاتمی حسین، اپیدمیولوژی و کنترل بیماری‌های شایع در ایران، آخرین ویرایش**

۳- گوردیس لئون، اپیدمیولوژی انتشارات گپ آخرین ویرایش

۴- قربانی محمد، عزیز زاده انتقام، ستوده مرام اسفندیار، پدیده‌های فریبنده در پژوهش‌های علوم پزشکی انتشارات بشری